

Có nh ng ng i trai th ng gái quan ni m tình yêu m t cách k l l m: yêu, nh ng mà đòi h i ng i yêu ph i đ p b t c ph ng đi n nào: nói ph i đ p, c i ph i đ p, ăn ph i đ p. Th c ra, mu n nh th c cũng c đ c đi, nh ng tôi không ch u đ c nh ng ng i đàn ông nào cho r ng ng i đ p ch có th n m trên nhưng l a nhìn ra c a s có r màn đăg-ten m i đ p, ng i đ p ch ng i sa-lông r tóc xu ng ch i đ u m i đ p, hay ng i đ p ng i đu đ a bàn chân trong m t cái quán trên h , kh nhúng đôi môi h ng vào ly r u màu tr ng và nhón m t ngón tay c m m t trái ô-liu đ a lên mi ng nhai nh n nha m i đ p.

Đâu có th ! Lòng mà yêu thành th c, yêu h t s c là yêu thì ăn m c th nào cũng đ p, m hoi m kê nh nh i c l ng cũng đ p, và ng i trong b p l a rán m n lung tung, làm nh y nh t c chân tay, v n đ p. Đó là c m giác c a tôi, vào m t bu i chi u tháng m i, khi nhìn th y cô Năm L đang ng i th ng m tr c m t ông n i rau ám khói. i mi t quê nghèo, làm gì có than đ đ t? C i đun b p là nh ng cái lá đ a ph i khô, nh ng nhánh i, nhánh cam b ra đ ch m. Khói b c lên mù m t c chái nhà sau. Ng i ta mu n nh ng p th . Ngán ch a là cái ki p sinh làm con nhà nghèo, có tài có s c cũng ch ng làm gì, ngoài công vi c nuôi t m, hái dâu hay buôn t n bán t o i mom sông cu i ch , v đ n nhà i đâm đ u vào b p làm c m n u n c: th thôi, không có m t th gì khác c và c quanh năm nh th .

Ch ng bi t t khi tôi v ngh i đây cô có th y gì bi n đ i trong lòng hay không, nh ng thành th c trong lòng mà nói, chính cái hôm cô đang th ng m d i nhà, mà tôi s c b c vào, tôi th y cô đ p nào nung i là đ p. Cô Năm L b o tôi:

- Anh v i ch i v i anh em t i cái đ t kh ho cò gáy này h n là bu n l m?
- Đâu có. Tôi th y th nh th i r t nhi u.
- Anh đ ng nói đ i em. Chính anh bu n, em bi t. Anh u ng r u nhi u. Anh có bi t r u là thu c đ c không?
- Tôi cũng nghe th y ng i ta nói th . Nh ng bi t làm th nào khác đ c? Tôi không mu n u ng thu c đ c vì đ i đ p quá nh ng tôi cũng l i thích r u, bi t tính làm sao bây gi ?

Cô Năm L cho là tôi nói qu y. C đ i đáp mãi nh th , bao gi cho xong. Sau cùng, cô th y t t h n là đ u đ u. Cô h i:

- Anh thích u ng r u, th thì i thành anh nh m r u v i gì?

- B t c cái gì cũng nh m. Đ u ph ng, c ki u, nh n, t, c c... N u không có m y th đó, tôi ng i ti m nhìn ra đ ng ph có ng i đ p đi qua và tôi u ng r u nh m... các cô gái đ p – t ng b ph n.

Cô suy nghĩ m t giây r i nói:

- Em không đ p đ c b ng các cô gái t nh thành, nh ng vì anh thích r u, hôm nay em quy t đ nh có m t cái này l l m đ cho anh nh m.

Ấy đ y, các cô con gái mi n Nam ăn nói th c thà nh th đ y. N u là ng i khác, t t nhiên ph i ngh ngay r ng “cái l” đó là m t cái gì tình t l m, bí m t l m đ t ng riêng cho khách giang h l c phách. Riêng tôi, không th . Th c thà không kém, tôi cũng h i ngay đ cho kh i ph i nghĩ v n v trong óc:

- C m n cô Năm nhi u. Nh ng ngay t bây gi , tôi có th đ c cô cho bi t “cái l” đó là cái gì không?

- Tôi làm món t p m cho anh nh u.

Chao ôi, t ng cái l đó th nào, ch t p m thì ai mà còn l . Tôi nh h i còn bé, m i khi m tôi th ng m , l y t p đ m c t vào trong ch n. Tôi ăn đ n phát ng y lên. Nh ng mà ng y lên đ n mang tai – có khi phát m – l n nào nhà th ng m tôi v n c ăn vì nó bùi, nó béo, mà l i ng y ng y th m... nh ng sau r t thì m tôi c m h n, không cho tôi ăn n a vì ăn nhi u t p m có hai cái h i: m t là đ y b ng khó tiêu, hai là khan c , có khi m t ti ng.

L n lên, tôi ch u cái nh n xét y đúng nh ng t p m – nh t là v mùa rét – v n cá m đ tôi. Tôi v n ăn nh ng hình nh , cùng v i tu i, cái thú ăn t p m kém đi, m t ph n vì ph n khác cũng vì các ti m ăn, quán cóc có nhi u món nh u khác thú h n, và cũng ti n ki m h n.

Vì th , khi nghe th y cô đ i tôi món t p m , tôi không th y háo h c trong lòng, nh ng ngay bu i t i hôm đó, tôi đã th y mình l m m t cách đáng th ng. Thì ra mi n quê Nam Vi t, ng i ta

không th ng th c món tốt m m t cách gi n d nh B c, ch ănn có tốp m không, tốp m k p bánh đa (bánh trắng) cùng l m thì ch m n c m m chanh t là cùng.

Cái món tốp m cô Năm L làm hôm đó cho tôi cùng nh u v i anh cô là m t món đ c bi t ch t o h i” k ” theo quan ni m c a ng i B c chúng ta.

Ch hóa ra sao? R i đây cô Năm s nói cho ta rõ. Nh ng có m t đi m đ c bi t là nh u cái món này, ta không nên b y bàn và ng i gh . Vài anh em, sau m t ngày m t m i, tr i m t cái chi u ngoài hiên và th p m t ng n đèn d u đ t chính ngay gi a chi u. Anh em ng i quây l y ng n đèn, u ng đ và l y tay nhón t ng mi ng tốp m ngào đ ng, v a nhai nh nh v a nói chuy n chi n tranh đây đó. đ d i nhà, th ng L u pha m t m n c chè Hu th t nóng mang lên. Ng i nào t u l ng kém, có th v a u ng n c v a nh m nhót món quà đ c bi t này,nh ng ai có máu r u, xin c tùy nghi, u ng c đêm cũng không ai c m. đ ngoài v n, b n b t i nh b ng. Xa xa có m t bóng đèn d u đ . Th nh tho ng trong lùm cây l i có m t vài tia l a đ : không, đó không ph i là nh ng con đom đóm,nh ng là nh ng cây nhang trên nh ng “bàn thiên” các nhà l i xóm.

Đ n quá n a đêm, anh nào cũng say mèm. mà cũng l , b n ng i u ng có ba lít đ mà sao l i say quá th này? Hai ng i kh nh kh ng đôi gu c g khua lóc cóc trên con đ ng đ t r n đi v nhà g n đ y.

M t ông chân nam đá chân chiêu đi ra cái đi m ngã t xem dân v canh gác ra sao. Còn ch nhàn thì n m khèo ra ng t lúc nào không bi t.

Gió v khuya th i làm mát c th t c da nh ng cũng làm cho x ng s ng n n lên m t chút. b ao sau nhà có ti ng con ch ng hiu kêu đ u đ u,y nh th nó kêu c th k r i mà v n không m i mi ng. Trên tr i, có m t cánh chim bay.

Lúc y chính là lúc hoa d lan h ng ti t ra m t mùi th m huy n o, làm cho tr i đ t m h m t v liêu trai. Chính vào gi kh c huy n o đó, cô Năm L và tôi, bên ánh sáng ng n đèn đài, ng i trò chuy n v i nhau:

- V a r i các anh nói b n ng i u ng có ba lít đ mà say - cái đó không có gì h t. Th c tình em không bi t nh ng em nh lúc ba em còn s ng đã nh n th y nh th nhi u l n. Theo c , cái tốp m ngào đ ng này, nh m v i r u, nó c l l say lúc nào không bi t, mà say th m thía, say dai đ ng, say lâu m i t nh. Có l trong tốp m có m t ch t gì gi men r u l i lâu chẳng? Hay là t i ch t ng t c a đ ng hòa v i m nó làm ra nh th , cũng nh r u chất pha đ ng, sâm-banh pha đ ng d làm ng i ta say bí t ?

Ấy là vì trong cái món nh u này, phân l ng c a đ ng có th nói là nhi u h n m . M th ng lên r i, đ ngu i, ch t l y n c c t đi. Nh ng cái tốp m đ riêng ra m t ch . Ng i n i tr l y đ ng th ng lên; khi nào đ ng xe l i,quánh nh k o thì l y tốp m cho vào tr n lên, đánh đ u tay cho đ n khi nào đ c quánh l i nh k o m ch nha thì l y ra.

Lúc y tốp m và đ ng ôm ch t l y nhau thành m t kh i, ăn v a béo, v a bùi, v a th m, v a ng t, nghe hay hay đáo đ . Ông nào thích m m có th c m m t mi ng ch m n c ch m chanh t nh ng mu n ăn cho th t đúng ki u thì ch nên ăn không v i tí tiêu tí mu i.

Vào nh ng ngày m a d m gió l nh, có nhà nào cũng làm nh th đ ăn ch i, nh n nha u ng n c trà đi m gi ng. Thay vì tốp m , ng i ta l y c m khô rang lên tr n vào n c đ ng đã th ng r i. Ăn cái c m khô ngào đ ng này không béo nh tốp m ngào đ ng nh ng có ph n bùi h n mà cũng không chóng ngán. C m khô ngào đ ng làm cho ta nh l i cái th c m cháy r i m B c v mùa rét: c m nóng d ra li n r i, còn cháy đáy n i, r i m lên r i đ y vung l i đ t lên lò l a riu riu kho ng năm m i phút: b c n i c m ra, khói b c lên th m l , ta l y cái “s ng” ra c y, cháy róc ra c m ng, ăn c giòn tanh tách.

Cô Năm h gi ng nói nh nói m t câu tâm s :

- V a đây, anh ăn món tốp m ngào đ ng c a em làm, th y ra sao?

Còn th y ra sao n a? Cái thân phiêu b t, g i s u mà nhìn mây trời theo tháng ngày có m t hôm kia ngã vào nhà khách l , đ c th ng yêu nh th tình ru t th t, còn dám đòi gì, còn dám ph m bình gì? Ăn c m h m v i cà v n c là ngon,l y cái lá đu đ hay ra hàng rào hái m t n m lá nhãn l ng v lu c thay canh, cũng là quý hóa l m r i! V y mà ng i em lúc nào cũng ch s ng i anh xa nhà t i cho thân th mà ch ng nói ra l i, nên nay nghĩ làm món này, mai ki m trái cây n đ ng i anh l c b c ng i trông mây T n u ng r u, h a có quên đi đ c chút lòng s u

x nào chẳng.

Em i, em i, “còn th y ra sao” n a? Ch nghĩ đ n t m lòng xót xa, th ng c m c a em, ng i anh trai không may m n nâng m t chén cháo cá nhám, g p m t mi ng tôm xào v i lá m ng t i hay th ng th c món ch giò cá trê cũng đã th y ngon th t là ngon. Hu ng chỉ lúc ng i nh u món tóp m ngào đ ng, chính anh i bi t r ng em làm món đó đ đ i ng i anh l c phách! M t món ăn nh th ngon m t mà thành ra ngon ngàn, ý nh , đ m đà, bát ngát. Ăn nh th là ăn c m t t m lòng th ng yêu c a ng i đ p vi n ph ng g i v hoa b m c a x s mình vào đó, g i c h n trình b ch c a mình vào đó... ngìn đ i muôn th bao gi mà quên cho đ c.

Ch a m t đêm xanh nào, ng i k l chuy n tâm tình v i m t ng i th ng yêu, tôi i h th y có ng i đ p nh cô Năm L đêm hôm y. Nh ng em i, đ p làm gì, yêu làm gì đ cho ai mai kia đây, lê b c ch n quan s n, i ph i mang trong lòng thêm m t th ng nh oan kh n a.

Đ n lúc có ti ng gà r ng gáy xa, chúng tôi h y còn nói chuy n. Không hi u lan man th nào, cô Năm L h i tôi:

- Bao gi anh tr v thành?
- Mai đây, m t n . Ch a bi t ngày nào nh t đ nh.

Cô cúi đ u không nói, tôi đ ng d y ng t m t bông hoa chanh cài lên tóc cô Năm và nói:

- Anh v thành bu n l m, nh ng bi t làm th nào khác đ c? Ch ng bi t r i chúng mình còn có phen nào g p nhau l n n a đ em l i vì anh, làm món tóp m ngào đ ng u ng v i trà Hu nh đêm nay n a hay không.

Cô Năm c i:

- Th i bu i chi n tranh, đ c ngày nào hay ngày y. Bi t đâu m t mai anh tr l i đây, em gái đã

ch t vì bom đ n hay ho ti n r i. Ch t cách gì cũng không ân h n, em ch ân h n m t đi u là không đ c g n anh đ chăm nom mi ng ăn gi c ng cho anh.

- Sau này, tôi c nh mãi câu nói đó và nh ng đêm m a gió đều hiu bu n, l i nh đ n tốp m ngào đ ng c a cô Năm, tôi th y se s t c lòng và t nh c l i cho mình nghe câu nói cu i cùng c a cô mà t nh :

- Tr i dài đ t r ng, tốp m ngào đ ng ăn m m d o ng t ngào bùi béo, m m d o, ng t ngào và ý nh h n nhau?